

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 6MCdo/22/2011
Identifikačné číslo spisu: 5106204067
Dátum vydania rozhodnutia: 30.01.2013
Meno a priezvisko: JUDr. Ivan Machyniak
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2013:5106204067.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu V. Y., bývajúceho v B., proti žalovanému J. Y., bývajúcemu v B., H., o zaplatenie 22 903,80 Eur spolu s príslušenstvom, vedenej na Okresnom súde Žilina pod sp.zn. 7 C 100/2006, o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky proti rozsudku Krajského súdu v Žiline z 20. januára 2011, sp.zn. 10 Co 221/2010, takto

rozhodol:

Rozsudok Okresného súdu Žilina z 29. marca 2010, č.k. 7 C 100/2006-89 v časti výroku, ktorým súd návrh žalobcu na zaplatenie úroku z omeškania vo výške 15,5% zo sumy 22 903,80 Eur od 12. decembra 2002 do 11. apríla 2008 a úroku z omeškania vo výške 7% zo sumy 22 903,80 Eur od 12. apríla 2008 do zaplatenia z a m i e t o l a rozsudok Krajského súdu v Žiline z 20. januára 2011 sp.zn. 10 Co 221/2010 vo výroku, ktorým rozsudok okresného súdu v uvedenej časti potvrdil, z r u š u j e a vec vracia v rozsahu zrušenia Okresnému súde Žilina na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

Okresný súd Žilina rozsudkom z 29. marca 2010 č.k. 7 C 100/2006-89 konanie v časti o zaplatenie istiny 22 903,80 Eur zastavil. Žalovanému uložil povinnosť zaplatiť žalobcovi 8,5% ročný úrok z omeškania zo sumy 22 903,80 Eur od 12. apríla 2008 do zaplatenia do troch dní od právoplatnosti tohto rozsudku. Návrh na zaplatenie úroku vo výške 5% zo sumy 22 903,80 Eur od 12. decembra 2001 do zaplatenia a úroku z omeškania vo výške 15,5% zo sumy 22 903,80 Eur od 12. decembra 2002 (správne malo byť od 12. februára 2002) do 11. apríla 2008 a úroku z omeškania vo výške 7% zo sumy 22 903,80 Eur od 12. apríla 2008 do zaplatenia zamietol a vyslovil, že o trovách konania rozhodne samostatným uznesením. Vychádzal zo zistenia, že žalobca uzatvoril so žalovaným 12. decembra 2001 zmluvu o pôžičke, predmetom ktorej bola finančná hotovosť vo výške 690 000 Sk, že žalovaný sa zaviazal pôžičku spolu s dohodnutým úrokom žalobcovi vrátiť do 11. februára 2002 a že žalovaný si svoj záväzok zo zmluvy o pôžičke nespĺnil, hoci na splnenie bol viackrát žalobcom vyzvaný. Počas tohto konania (žaloba bola podaná 24. februára 2006) bol žalovaný trestným rozkazom sp.zn. 9T 78/2008, ktorý nadobudol právoplatnosť 29. augusta 2008, uznaný za vinného z trestného činu podvodu (§ 250 ods. 1, ods. 4, písm. b/ zákona č. 140/1961 Zb. Trestného zákona) na tom skutkovom základe, že

vylákal od žalobcu, okrem iného, žalovanú sumu formou uzavretia zmluvy o pôžičke z 12. decembra 2001 s ubezpečením, že pôžičku aj vráti do jedného mesiaca, hoci tak nemal v úmysle urobiť a už v čase požičiavania peňazí vedel, že ich v dohodnutej lehote nevráti. Zároveň súd podľa § 287 ods. 1 Trestného poriadku uložil žalovanému povinnosť nahradiť poškodenému žalobcovi škodu vo výške 1 130 000 Sk, v ktorej je zahrnutá aj žalovaná suma. Vzhľadom na uvedenú skutočnosť žalobca zmenil právnu kvalifikáciu nároku a vzal v časti istiny žalobu späť. Okresný súd preto v tejto časti podľa § 96 ods. 1 O.s.p. konanie zastavil s tým, že predmetom konania zostal žalobcom uplatnený nárok na zmluvný úrok vo výške 5% zo sumy 22 903,80 Eur od 12. decembra 2001 do zaplatenia a úrok z omeškania vo výške 15,5% zo sumy 22 903,80 Eur od 12. februára 2002 do zaplatenia. K nároku, ktorý predstavuje dohodnutý úrok vo výške 5% z požičanej sumy, uviedol, že zmluvu o pôžičke, vzhľadom na protiprávne konanie žalovaného, treba považovať za absolútne neplatný právny úkon, na čo poukazoval aj sám žalobca. Dohodnutý úrok z neplatnej zmluvy však nemôže predstavovať škodu spočívajúcu v ušlom zisku. Návrh v tejto časti považoval preto za nedôvodný. Pokiaľ ide o úrok z omeškania, vychádzal z rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo 16. apríla 2002 sp.zn. 6 To 8/2002 publikovanom pod R 74/2002, podľa ktorého páchatel' trestného činu je v omeškaní najneskôr deň po tom, ako sa dozvedel o tom, že mal zaplatiť dlh a v akej výške, teda v prípravnom konaní najneskôr pri preštudovaní spisu. Keďže žalovaný sa o žalobcom uplatnenej náhrade škody dozvedel dňa 11. apríla 2008 v prípravnom konaní pri preštudovaní spisu, dospel k záveru, že s plnením peňažného dlhu sa dostal do omeškania až dňom 12. apríla 2008 a nie 12. februára 2002 tak, ako to tvrdil žalobca. Žalobca mal teda právo požadovať úroky z omeškania vo výške 8,5% z dlžnej sumy od 12. apríla 2008 do zaplatenia (k prvému dňu omeškania základná úroková sadzba NBS predstavovala 4,25%), a preto v tejto časti žalobe vyhovel. Žalobu v časti úroku z omeškania vo výške 15,5% zo sumy 22 903,80 Eur od 12. decembra 2002 (správne malo byť od 12. februára 2002) do 11. apríla 2008 a úroku z omeškania vo výške 7% zo sumy 22 903,80 Eur od 12. apríla 2008 do zaplatenia ako nedôvodnú zamietol. Výrok o trovách konania odôvodnil s poukazom na ustanovenie § 151 ods. 1 O.s.p.

Krajský súd v Žiline rozsudkom z 20. januára 2011 sp.zn. 10 Co 221/2010 na odvolanie žalobcu rozsudok okresného súdu v napadnutej zamietajúcej časti potvrdil (doplnil ho v tom, že u dohodnutého úroku ide o úrok mesačný a u úroku z omeškania o úrok ročný). V odôvodnení rozsudku uviedol, že okresný súd zistil náležité skutkový stav veci, že správne aplikoval príslušné procesné ustanovenia a že jeho právne posúdenie veci je v súlade s hmotnoprávnymi ustanoveniami Občianskeho zákonníka. Stotožnil sa so súdom prvého stupňa, že vec bolo potrebné posudzovať z pohľadu hmotnoprávných ustanovení upravujúcich zodpovednosť za škodu a nie titulom zmluvného plnenia zo zmluvy o pôžičke. Okresný súd preto správne aplikoval na prejednávany prípad závery prijaté v rozhodnutí Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo 16. apríla 2002 sp.zn. 6 To 8/2002 publikovanom pod R 74/2002, a teda správne začiatok doby omeškania odvodil odo dňa, kedy sa žalovaný oboznámil s výsledkami vyšetrovania. Za vecne správne považoval preto jeho rozhodnutie v tej časti, v ktorej žalobu žalobcu o zaplatenie zmluvného úroku a úroku z omeškania zamietol.

Na podnet žalobcu podal generálny prokurátor Slovenskej republiky proti vyššie označenému rozsudku okresného súdu v časti výroku, ktorým žalobu na zaplatenie úroku z omeškania zamietol (15,5% ročne zo sumy 22 903,80 Eur od 12. decembra 2002 do 11. apríla 2008 a 7% ročne z tej istej sumy od 12. apríla 2008 do zaplatenia) a uvedenému rozsudku krajského súdu, ktorým rozsudok okresného súdu v uvedenej časti výroku potvrdil, mimoriadne dovolanie. Navrhol uvedené rozsudky v napadnutých častiach zrušiť a vec vrátiť súdu prvého stupňa na ďalšie konanie z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci (§ 243f ods. 1 písm. c/ O.s.p.). V súvislosti s citovanou judikatúrou Najvyššieho súdu Slovenskej republiky poukázal na to, že skutková situácia trestného činu podvodu, ktorého sa dopustil žalovaný, je úplne odlišná, ako tomu bolo v judikovanej veci (v nej išlo o trestný čin lúpeže). V danom prípade žalovaný vedel už v čase uzavretia právneho úkonu, dokedy má požičané peniaze vrátiť. Musel teda vedieť, že už dňom 12. februára 2002 sa dostal s plnením do omeškania, a na tom nič nemení ani skutočnosť, že od začiatku nemal v úmysle požičané peniaze vrátiť. Súdy nižších stupňov, vychádzajúc striktnie z uvedeného judikátu, neprihliadol na vyššie uvedenú vedomostnú zložku žalovaného o skutočnosti, že s plnením svojho peňažného záväzku je v omeškaní. Tým, že za okamih, kedy sa žalovaný dostal do omeškania, považovali deň, kedy sa žalovaný oboznámil s výsledkami vyšetrovania,

„poskytli“ žalovanému novú možnosť dozvedieť sa o tom, že bol požiadany, aby dlh zaplatil, čím fakticky posunuli začiatok doby omeškania o viac ako 6 rokov. V konečnom dôsledku, nesprávnou aplikáciou a výkladom práva žalovaný nielenže požičané finančné prostriedky nevrátil, ale navyše na úkor žalobcu profitoval z toho, že bol za spáchania uvedeného skutku trestne odsúdený.

Žalobca a ani žalovaný sa k mimoriadnemu dovolaniu generálneho prokurátora nevyjadрили.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd rozhodujúci o mimoriadnom dovolaní (§ 10a ods. 3 O.s.p.) po zistení, že tento opravný prostriedok podal včas (§ 243g O.s.p.) generálny prokurátor Slovenskej republiky (§ 243e ods. 1 O.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 243a ods. 1 O.s.p.) preskúmal napadnuté rozhodnutie v rozsahu vyplývajúcom z ustanovenia § 242 ods. 1 O.s.p. v spojení s § 243i ods. 2 O.s.p. a dospel k záveru, že mimoriadne dovolanie bolo podané dôvodne.

Generálny prokurátor v mimoriadnom dovolaní namieta, že rozhodnutia súdov nižších stupňov spočívajú na nesprávnom právnom posúdení veci, konkrétne otázky určenia momentu, kedy sa žalovaný dostal s plnením dlhu do omeškania, keď nesprávne odvodili začiatok omeškania odo dňa, kedy sa žalovaný oboznámil v trestnom konaní s výsledkami vyšetrovania.

Podľa § 559 ods. 1 a 2 OZ splnením dlh zanikne. Dlh musí byť splnený riadne a včas.

Podľa § 517 ods. 1 OZ dlžník, ktorý svoj dlh riadne a včas nesplní, je v omeškaní. Ak ho nesplní ani v dodatočnej primeranej lehote poskytnutej mu veriteľom, má veriteľ právo od zmluvy odstúpiť; ak ide o deliteľné plnenie, môže sa odstúpenie veriteľa za týchto podmienok týkať aj len jednotlivých plnení.

Podľa § 517 ods. 2 OZ ak ide o omeškanie s plnením peňažného dlhu, má veriteľ právo požadovať od dlžníka popri plnení úroky z omeškania, ak nie je podľa tohto zákona povinný platiť poplatok z omeškania; výšku úrokov z omeškania a poplatku z omeškania ustanovuje vykonávací predpis.

Podľa § 563 OZ ak čas splnenia nie je dohodnutý, ustanovený právnym predpisom alebo určený v rozhodnutí, je dlžník povinný splniť dlh prvého dňa po tom, čo ho o plnenie veriteľ požiadal.

Z vyššie citovaných zákonných ustanovení vyplýva, že dlh zanikne jeho splnením, pričom dlžník je povinný dlh splniť riadne a včas. Ak dlžník plnenie neposkytne najneskôr v posledný deň splatnosti dlhu, dostáva sa do omeškania a ak ide o plnenie peňažného dlhu, veriteľ má právo požadovať od dlžníka popri plnení aj úroky z omeškania. Čas splnenia (splatnosť) dlhu má určujúci význam aj z hľadiska omeškania, t.j. určenia momentu, kedy sa dlžník dostáva do omeškania. Ak je žalobou uplatnený nárok vo forme úroku z omeškania, musí byť zrejماً povaha pohľadávky, ku ktorej sa úroky z omeškania viažu. Úroky z omeškania sú totiž v zmysle § 121 ods. 3 OZ príslušenstvom pohľadávky. Čas splnenia (splatnosť) môže byť podľa povahy dlhu stanovený dohodou alebo právnym predpisom alebo určený v rozhodnutí. Typickým nárokom, u ktorého nebýva čas splnenia predmetom dohody a ani nie je stanovený v Občianskom zákonníku, je nárok na náhradu škody. V takomto prípade právo určiť čas splnenia patrí veriteľovi (poškodenému). Splatnosť záväzku nastáva nasledujúci deň po dni, keď bol dlžník vyzvaný veriteľom k plneniu. Zákon neobmedzuje veriteľa v tom, kedy má dlžníka o splnenie dlhu požiadať. Forma výzvy k splneniu dlhu nie je predpísaná, postačí preto aj ústny prejav. Za kvalifikovanú výzvu sa považuje aj žaloba, v ktorom prípade splatnosť nastáva prvý deň po doručení žaloby dlžníkovi. Neskoršou zmenou právnej kvalifikácie nároku (nie zmeny návrhu v zmysle § 95 ods. 1 O.s.p.), výzva nestráca právne účinky. Rozhodujúce je, že ide o pohľadávku, ktorá už existuje. Aj páchatel' trestného činu je v omeškaní nasledujúci deň po dni, kedy bol požiadany poškodeným o zaplatenie dlhu (spôsobenej škody). Tým, že v trestnom konaní sa spravidla páchatel' dozvie o tom, že bol veriteľom požiadaný o splnenie dlhu, a to treba zdôrazniť, najneskôr pri preštudovaní spisu, nie je vylúčené, že bol poškodeným vyzvaný na splnenie dlhu (dozvedel sa o uplatnenom nároku) inokedy, a teda aj skôr.

Podľa dovolacieho súdu súdy nižších stupňov sa pri stanovení momentu, kedy sa žalovaný dostal do

omeškania s plnením dlhu, vyššie uvedenými zásadami dôsledne neriadili, a preto ich rozhodnutia v napadnutej časti nie sú vecne správne.

V posudzovanej veci je nesporné, že pôvodne bolo právnym dôvodom návrhu na začatie konania plnenie zo zmluvy o pôžičke z 12. decembra 2001. Keďže v priebehu konania žalovaný bol trestným rozkazom sp.zn. 9T 78/2008, ktorý nadobudol právoplatnosť 29. augusta 2008, uznaný za vinného z trestného činu podvodu na tom skutkovom základe, že vylákal od žalobcu, okrem iného, žalovanú sumu formou uzavretia zmluvy o pôžičke z 12. decembra 2010 s ubezpečením, že pôžičku aj vráti do jedného mesiaca a dodnes tak neurobil a v trestnom konaní žalovanému súčasne bola uložená povinnosť nahradiť žalobcovi škodu vo výške 1 130 000 Sk (v nej je zahrnutá aj žalovaná suma), žalobca zmenil právnú kvalifikáciu nároku, a teda uplatňoval záväzok zo spôsobenej škody. V danom prípade sa teda žalobcom požadované úroky z omeškania ako príslušenstvo viaže k pohľadávke, vyplývajúcej zo záväzkového vzťahu, ktorý podlieha režimu ustanovenia § 420 a nasl. OZ Pri určení času splnenia (splatnosti) dlhu, ako skutočnosti rozhodujúcej z hľadiska určenia momentu, kedy sa dlžník dostáva do omeškania, bolo preto potrebné vychádzať z ustanovenia § 563 OZ upravujúceho prípady, kedy čas splnenia nie je vôbec stanovený. Splatnosť záväzku, a teda začiatok omeškania dlžníka, nastáva v takomto prípade nasledujúci deň po dni, keď bol dlžník vyzvaný veriteľom k plneniu.

Súdy nižších stupňov sa z hľadiska zistenia momentu, kedy sa žalovaný dostal do omeškania, mali preto zaoberať aj rozhodnými skutočnosťami, ktoré nastali pred tým, ako sa žalovaný oboznámil v trestnom konaní s výsledkami vyšetrovania. Žalobca totiž už v návrhu na začatie konania uviedol, že pred podaním žaloby niekoľkokrát žalovaného na zaplatenie žalovanej sumy vyzval. Okrem toho, v danom prípade za kvalifikovanú žiadosť žalobcu o splnenie dlhu, treba považovať aj podanie žaloby na zaplatenie pohľadávky. Neskoršia zmena právnej kvalifikácie uplatneného nároku nespôsobuje totiž stratu právnych účinkov, ktoré zákon s výzvami urobenými žalobcom spája. Opačný názor by bol podľa dovolacieho súdu nesprávnou aplikáciou ustanovenia § 563 OZ v spojení s § 517 OZ, keďže by nedôvodne, v rozpore s účelom citovaných zákonných ustanovení „odsúval“ splatnosť dlhu a nerešpektoval by právo veriteľa určiť čas splnenia dlhu, ktoré mu v takomto prípade nepochybne patrí.

Názor vyslovený v tomto rozhodnutí nie je podľa dovolacieho súdu v rozpore so závermi uvedenými v uznesení Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo 16. apríla 2002 sp.zn. 6 To 8/2002 publikovanom pod R 74/2002. V právnej vete vychádzajúcej z tohto rozhodnutia sa totiž uvádza, že „páchateľ trestného činu je v omeškani, a to treba zdôrazniť, najneskôr deň po tom, ako sa dozvedel o tom, že má zaplatiť dlh a v akej výške (t.j. ako bol vyzvaný na zaplatenie dlhu), teda v prípravnom konaní najneskôr pri preštudovaní spisu“, čo nevyklučuje, že na zaplatenie dlhu mohol byť poškodeným vyzvaný aj skôr.

Možno teda uzavrieť, že generálny prokurátor v mimoriadnom dovolaní opodstatnene namieta, že súdy nižších stupňov v dovolaní napadnutej časti vec neposúdili po právnej stránke správne. Najvyšší súd Slovenskej republiky preto rozhodnutie krajského i okresného súdu v napadnutej časti v zmysle § 243b ods. 2 O.s.p. a § 243b ods. 3 O.s.p. v spojení s § 243i ods. 2 O.s.p. zrušil a vec vrátil okresnému súdu v rozsahu zrušenia na ďalšie konanie s tým, že právny názor vyslovený v tomto rozhodnutí je preň záväzný.

V novom rozhodnutí rozhodne súd znova o trovách pôvodného konania i dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.